

שיל"ת

קונטרס

דפידשנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י
ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גיליון שי שנה ז' פרשת וירא חודש חשון שנת ה' תשפ"ז לפ"ג
בכורות לה. – מא:

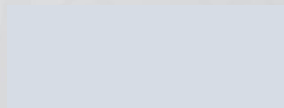
קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל

ניתן לפנות לכתובת המייל

sh0533132203@gmail.com

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות

להר"ר זלמן חיים הומינר בפל' 053-3132203

**נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.**

פרנס השבוע

מה בגליון?

• הא' דאמרו במשנה מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל וראהו קסטור אחד ואמר מה טיבו של זה אמרו לו בכור הוא ואינו נשחט אלא א"כ היה בו מוס נטל פיגוס וקרס אזנו ובא מעשה לפני חכמים והתירו ואחר שהתירו הלך וקרס באזני בכורות אחרים ואסרו וכו' זה הכלל כל שהוא לדעתו אסור שלא לדעתו מותר, כריך ביאור מה החילוק בין הראשון שקרס הקסדור כדי להתירו במוס והתירו, לבכורות אחרים שקרס אונניהם גם כן כדי להתירם ואסרום, דהרי הכלל הוא שבעינן שלא יהא לדעתו כדי להתיר, ואילו באותו קסדור כולם היו לדעתו, דהרי לכך קרס האוזן כדי להתירו לשחיטה על ידי המוס? (הערה נ"ג)

• מה דאמרו בגמ' ר' חנניא בן אנטיגנוס אומר וכו' אמר רב נחמן בר יצחק ובלבד שיהו משולשין, והיינו מה שאמר ר' חנניא דבעינן לבדקו שלש פעמים בתוך שמונים יום ורק אם לא עבר הוי מוס, אמר רב נחמן דבעינן באופן שדקן בג' זמנים שוים ביניהם, וביאר ברש"י היינו ג' חלקים בתוך השמונים יום, שאם דקו עכשיו יבדוק שוב לאחר כ"ו וחלי יום, ואח"כ שוב עוד כ"ו וחלי יום, ואח"כ שוב אחר כ"ז יום שהוא סוף שמונים, דבעינן שיהיה הריחוק בין הבדיקות שוה, וקשה דא"כ אין זה שלש בדיקות בתוך שנים אלא ארבע בדיקות בשמונים יום בתחלה ובסוף ועוד שנים באמצע כל כ"ו וחלי יום, ולא משמע כן בדברי ר' חנניא דכתב

שלב פעמים. ועיין באמת בתוס' לביאר תחלת שמונים ובאמצע שמונים ובסוף שמונים, לממילא יהיו כאן רק ג' בדיקות ולא ד', לממילא לרש"י קשה. ועיין בתוס' לביאר שיטת רש"י לפי שאמרו גבי ערי מקלט ושלשה, ושם לא אמרו בתחלה ובסוף ח"י ובאמצע, אלא מתחלתה עד עיר מקלט ראשון כמו ממנו עד לבא אחריו, ומן הבא אחריו עד השלישי, ומן השלישי עד לסוף ח"י גם כן שוה, רק דעדיין קשה דשם לא הצריכו בתחלה ובסוף עיר מקלט, ולמה כאן כן הצריכו בדיקות בתחלה ובסוף שמונים, וכעין זה הקשה שם בתוס' על רש"י? (הערה נ"ז)

- הא לאמרו בגמ' כאבוי לא אמר חרוץ דומיא דשבור לא אמרינן כרבא נמי לא אמר דילמא היכא דלא מינכרא אבל היכא דמינכר מוס רע קרינא ביה, והיינו להטעם אבוי ורבא תירלו ב' תירוצים שונים למה לא תהא נקבות שלו מוס אללו וישחט במדינה, לאבוי משום דבעינן חרוץ דומיא דשבור בעלם, וכאן איירי בבשר, ולרבא משום דאיכא לימוד דחרוץ אינו מוס, ח"כ לא היה צריך למימר דגרע דהוא כרחם והיינו דחרוצי מיחרץ הוה מוס, דכ"פ הוא דמאיים, אלא ודאי חרוץ אינו מוס, והטעם דרבא לא אמר כאבוי אמרו בגמ' משום דחרוץ דומיא דשבור לא אמרינן, וממילא שפיר איכא חרוץ בבשר ולא רק בעלם כמו בשבור, וקשה למה באמת יאמר רבא דלא אמרינן, הרי הם כתובים בקרא ולמה לא נקיסם זה לזה, וכפי שמקישין בכל התורה שני כתובים הנכתבים יחד? (הערה ס"ג)

דף לה ע"א

נג. במשנה מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל וראהו קסמור אחד ואמר מה טיבו של זה אמרו לו בכור הוא ואינו נשחט אלא א"כ היה בו מום נטל פיגום וצירם אצלו ובא מעשה לפני חכמים והתירו ואחר שהתירו הלך וצירם באצלו בכורות אחרים ואסרו וכו' זה הכלל כל שהוא לדעתו אסור שלא לדעתו מותר. צריך ביאור מה החילוק בין הראשון שצירם הקסמור כדי להתירו במום והתירו, לבכורות אחרים שצירם אוזניהם גם כן כדי להתירם ואסרום, דהרי הכלל הוא שבעינן שלא יהא לדעתו כדי להתיר, ואילו באותו קסמור כולם היו לדעתו, דהרי לכך צירם האוזן כדי להתירו לשחיטה על ידי המום. ואולי יש לומר דהראשון הגם שכדי להתירו במום עשה כן, מ"מ לא ידע שלמעשה יתירו על ידו, דהיה צד לומר דכיון שעשאו בכוונה לא יהא מותר, וממילא לכך אין זה נקרא לדעתו, דהיה לו צד שלא

יתירו אותו בשביל זה, ומשא"כ באחרים שצירם אח"כ, בהם ודאי לדעתו היה, דכבר ברור לו דמעשה זה שצורם אוזניהם יתירם, ולכך הוי לדעתו ואסרום. או יש לומר דהראשון היה צד לומר דעושה מום זה כדי לזלזל בדיני ישראל דחנה לך מום בו, ודלמא לא בשביל להתיר היה כוונתו, ולכך התירו דאין זה ודאי לדעתו, אבל האחרים שצירם אח"כ ודאי היה לדעתו דעה כן בביל ידיעתו דהראשון הותר ורצה להתירם גם כן, דהיות ולדעתו הוא אסרום.

נד. בגמ' פעם אחרת היה וכו' וצריכא דאי אשמעינן וכו' ואי אשמעינן קטן משום דלא אתי לאיחלופי בגדול אבל עובד כוכבים דאתי לאיחלופי בגדול אימא לא צריכא. צריך ביאור ואפי' תימה איכא למה גבי קטן ברור לנו דלא אתי לאיחלופי בגדול, ומשא"כ ישראל בעכו"ם אתי לאיחלופי, וכי אין זה ברור לכל איש ישראל דהעכו"ם שאינו מחוייב במצוות כמותו דינו שונה ממנו, ומה הצד לאיחלופי ביניהם

כלל. ואולי יש לומר דהיה הו"א דאתי לאיחלופי בישראל באופן של גרמא, וכפי שבגמ' לקמן אמרו דזה הכלל דלדעת אסור בא להוסיף דבגרמא גם אסור, וממילא על אופן כזה היה הו"א לאיחלופי בשלא היה לדעתו, וכגון שהניח לתומו דבילה על אוזנו של הבכור כדי לרפאותו וכדומה, דאתי לאיחלופי לומר דגם בישראל יהא מותר בכהאי גוונא, ולכך אולי גם בעכו"ם נאסור אפי' בשלא לדעתו, וזה קמ"ל דבעכו"ם כן שרי אם היה הדבר שלא לדעתו, ורק בישראל גדול אסור לגמרי, אבל צריך עיון לדינא אם נאסור בישראל בכהאי גוונא.

דף לו ע"א

נה. בגמ' אמר ר' אילעא לא היו מוחזקין בו שהוא בכור ובא אחד ואמר שהוא בכור ומזומו עמו נאמן מאי קמ"ל וכו' מהו דתימא התם הוא דאי בעיא לא אמרה הכא לא סגיא דלא אמרה דקדשים בחוץ לא אכיל אימא

לא הפה שאסר הוא קמ"ל דאי משום הכי הוה שרי ביה מומא דניכר ואכיל ליה. היינו דהיה צד לומר דאין זה הפה שאסר דבלית ברירה בא להראות מומו כדי להתירו לאכול דאינו רוצה לאכול קדשים בחוץ, וממילא אין לו נאמנות דלא הוא עשה המום, וזה קמ"ל דכן נאמן משום דאם בשביל קדשים בחוץ לא היה לו צורך להראות לחכם המום, דהיה יכול להטיל מום ניכר שודאי מתירו ולא יהא זה קדשים סבחוץ, ומכך שבא ואמר דבכור הוא, הפה שאסר הוא ולכך נאמן לומר שלא הוא עשה המום. אבל קשה מה הוא דאמרו דהיה יכול להטיל מום שניכר וכדי שלא לאכול קדשים בחוץ, הרי אם חושש מאיסור קדשים בחוץ, למה מאיסור הטלת מום לא יהא חושש, ומאי שנא, דממילא מהו הטענה של נאמנות בשביל כך. וצריך לומר דזה ברור דאין הטלת מום חמורה כמו אכילת קדשים בחוץ, דאל"כ למה כלל נחשוש שהוא הטיל בו המום, הרי אם להטיל מום הוא נחשד

למאי בא לשאול, הרי יכול כמו
כן לאכול קדשים בחוץ ולא
לשאול כלל, אלא ודאי דברור לן
דקדשים בחוץ חמיר טפי, ורק
בהטלת מום היה הו"א שיהא
חשוד, וזה קמ"ל דהפה שאסר
הוא, דהיה יכול להטיל מום
הניכר.

פרק ו

דף לח ע"ב

נו. בגמ' חלזון נחש ועצב איבעיא
להו חלזון הוא נחש או דלמא
חלזון או נחש ת"ש דאמר רבה
בר בר חנה פה לי ר' יוחנן בן
אלעזר זקן אחד היה בשכונתינו
ור' שמעון בן יוסי לקוניה שמו
ומימי לא עברתי לפניו פעם
אחת עברתי לפניו אמר לי שב
בני שב חלזון זה מום קבוע
לשחוט עליו וזהו נחש שאמרו
חכמים ואע"פ שאמרו אין אדם
רואה מומין לעצמו אבל מורה
הלכה לתלמידים ותלמידים
מורין לו. היינו דהיה לו לאותו
זקן בכור שנפל בו מום זה של
חלזון ורצה שיתיר לו ר' יוחנן בן
אלעזר, ולכך אמר לו ההוראה

ותלמידים מורין לו. אבל קשה
למאי סיפר ר' יוחנן המעשה מה
שהיה זקן אחד ושלא עבר לפניו
מעולם, דמה חידש בכל פרטים
אלו. עוד קשה מה שהקשו בגמ'
דאם לא אמר לו ההוראה קודם
מעשה אין שומעים לו, ותירצו
דאיהו נמי מורה ובא הוה
מעיקרא, וכבר קודם שנפל
בבכורו המום הורה כן, וקשה
דהרי המעשה היה שרק עכשיו
כשנפל בבכורו המום עבר לפניו
ר' יוחנן ואמר לו ההוראה וביקשו
שיתיר לו, ואיך תירצו דקודם
מעשה הורה כן. ואולי יש לומר
דזהו כוונת ר' יוחנן באומרו מימי
לא עברתי לפניו, דבאמת היה
אותו זקן מורה הוראה זו גם קודם
המעשה שעבר לפניו ר' יוחנן,
רק דהוא ר' יוחנן לא עבר לפניו
קודם, ולכך לא שמע מנו הוראה
זו קודם, אבל היות ולאחרים כבר
אמר ההוראה קודם לכן, ממילא
שומעים לו ולכך התיר לו ר' יוחנן
המום דתלמידים מורין לו.

דף לט ע"א

נז. בגמ' ר' חנניא בן אנטיגנוס
אומר וכו' אמר רב נחמן בר
יצחק ובלבד שיחו משולשין.
היינו מה שאמר ר' חנניא דבעינן
לבדוקו שלש פעמים בתוך
שמונים יום ורק אם לא עבר הוי
מום, אמר רב נחמן דבעינן
באופן שבדקן בג' זמנים שוים
ביניהם, וביאר ברש"י היינו ג'
חלקים בתוך השמונים יום, שאם
בדקו עכשיו יבדוק שוב לאחר כ"ו
וחצי יום, ואח"כ שוב עוד כ"ו
וחצי יום, ואח"כ שוב אחר כ"ו
יום שהוא סוף שמונים, דבעינן
שיהיה הריחוק בין הבדיקות שוה.
אבל קשה דא"כ אין זה שלש
בדיקות בתוך שנים אלא ארבע
בדיקות בשמונים יום בתחלה
ובסוף ועוד שנים באמצע כל כ"ו
וחצי יום, ולא משמע כן בדברי
ר' חנניא דכתב שלש פעמים.
ועיין באמת בתוס' דביאר תחלת
שמונים ובאמצע שמונים ובסוף
שמונים, דממילא יהיו כאן רק ג'
בדיקות ולא ד', דממילא לרש"י
קשה. ועיין בתוס' דביאר שיטת

רש"י דפי שאמרו גבי ערי מקלט
ושלשת, ושם לא אמרו בתחלה
ובסוף א"י ובאמצעה, אלא
מתחלתה עד עיר מקלט ראשון
כמו מומנו עד לבא אחריו, ומן
הבא אחריו עד השלישי, ומן
השלישי עד לסוף א"י גם כן שוה,
רק דעדיין קשה דשם לא הצריכו
בתחלה ובסוף עיר מקלט, ולמה
כאן כן הצריכו בדיקות בתחלה
ובסוף שמונים, וכעין זה הקשה
שם בתוס' על רש"י. ואולי יש
לומר דכאן לא שייך לומר כמו
שם, דהרי אם לא יבדוק בתחלה
לא ידע שיש לו מום זה כלל, ולכך
מן ההכרח שבתחלה בדק, וכדי
שיהא כמו ושלשת שם, לכך
הצריך רש"י עוד ג' בדיקות
אח"כ. רק דמ"מ עדיין קשה דסוף
סוף ד' בדיקות ולמה נקט ר'
חנניא ג' בדיקות, וצ"ע.

נח. בגמ' בעי מיניה פנחס אחיה
דמר שמואל משמואל אכל ולא
איתמי למפרע הוי מומא או
מיכן ולחבא הוי מומא למאי
נפק"מ למימעל בפדינונו. צריך
ביאור למה יהא צד לומר דלא
יהא מום למפרע, הרי המציאות

הוא היה לו מום זה קודם כמו עכשיו ולא נשתנה בו מאומה, ורק אנן לא ידענו אם מום קבוע הוא או שיחלוף, וממילא למה אין זה ברור שיחא מום למפרע גם כן. ואולי יש לומר דכל זמן שאין המום בו זמן הרבה אין זה מאוס למזבח, דאינו ידוע כבעל מום, ולכך היה צד לומר דרק מעכשיו יהא מום.

דף לט ע"ב

נט. בגמ' אמר ר' אלעזר נפגם ולא ניטל כים ולא זכרות תניא נמי הכי נפגם ולא ניטלכים ולא זכרות אמר ר' יוסי בן המשולם מעשה בעינבל אחד שנטלו זאב וחזר לאיתנו. היינו דבזובן שהוא חכים שבו מונח חגיד של זכרות רק בנפגם הוי מום שאינו חוזר ומתירו, אבל בניטל לגמרי הוא חוזר לאיתנו ואין זה מום המתירו. אבל קשה דאם כן למה כשנפגם חכים נתירו, הרי אפשר ליטלו לגמרי ובכך יחזר לאיתנו שיגדל שלם שוב. ואולי המציאות אינו כן, שאי אפשר ליטלו סתם וסכנה הוא לו, ורק אם כבר ניטל

ולא הסתכן יחזור איתנו. או יש לומר דבאם נפגם כשעדיין לא ניטל כבר לא יחזור לאיתנו אם ילנו עכשיו, דכבר נפגע אבר זה לגמרי ושוב אינו חוזר, וצריך עיון למעשה מה המציאות בו.

דף מ ע"א

פ. בגמ' ולמה היו אחת גדולה ואחת קטנה כשהיו אומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה תרתי למה לי חדא דכספא וזהבא וחדא דבניינא. היינו דבשל זהב וכסף דמלאכה יקרה היא לא רצו להפסידן הרבה ולכך די בחצי אצבע יתירה על של משה, אבל בשל בניינא דאינה מלאכה יקרה כ"כ בעינן להוסיף אצבע יתירה על של משה. אבל קשה דאם די בחצי אצבע גבי זהב וכסף ואין בו חשש שיבואו לידי מעילה, למה גבי בניינא לא די בכחצי אצבע כדי שלא יבואו בו לידי מעילה, ומה הטעם החמירו להצריך בו אצבע יצירה על של משה. ואולי יש לומר דגבי זהב וכסף כיון דמלאכה יקרה

היא, ממילא בו כל שיעור קטן מחושב ומדויק הרבה יותר ממלאכת בניינא, ולכך די בו בחצי אצבע יתירה, ומשא"כ בבניינא דאינה מלאכה יקרה גם אין מחשבין במלאכה זו כל שיעור קטן, ולכך בו יש יותר חשש לבוא לידי מעילה בפחות מאצבע יתירה.

דף מ ע"ב

פא. בגמ' או שאין בה שלש חוליות וכו' אמר רב הונא בגדי שתים הרי זה מום שלש אינו מום בטלה שלש הרי זה מום ארבע אינו מום מיתבי בגדי אחת הרי זה מום שתים אינו מום בטלה שתים הרי זה מום שלש אינו מום תיובתא דרב הונא ורב הונא מתניתין אטעיתה איהו סבר מדרישא בגדי סיפא נמי בגדי ולא היא רישא בגדי וסיפא בטלה. היינו דרב הונא דאמר דבגדי שתים הוי מום ובטלה שלש הוי מום, ודלא כהמשנה שהקשו מינה עליו דכתיב בה בגדי שתים לא הוי מום ובטלה

שלש לא הוי מום, זהו משום דרב הונא הבין דמשנתינו דאמרה שאין בה שלש חוליות הרי זה מום בגדי איירי כמו ברישא, וממילא לכך אמר דבגדי שתים הוי מום, אבל למעשה משנתינו בטלה איירי, והנכון כהמשנה שהביאו כאן דבגדי אחת הוי מום ושתים לא הוי מום. אבל קשה דגם אם למד רב הונא דמשנתינו בגדי איירי, עדיין קשה דסתירה איכא בין המשניות דכאן כתיב שתים הוי מום, ובמשנה שהביאו כאן כתיב דבשתים לא הוי מום, ואיך יתרץ רב הונא הסתירה. וצריך לומר דהוא היה סובר דמחלוקת תנאים איכא בזה, ועל אף דכאן לא מצינו חולקים בדבר, מ"מ אין זה סתם משנה. רק דא"כ קשה מה היה התיובתא על רב הונא מהמשנה שהביאו, הרי אם יש לו סיעעתא ממשנתינו למה הוי תיובתא. וצריך לומר דלגמ' היה ברור דהמשנה איירי בטלה ולכך שפיר איכא תיובתא לרב הונא משם, דאין לו תנא דמסייע לו, רק דהוא אמר דבריו דמתניתין אטעיתה.

דף מא ע"א

סב. במשנה ואלו שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה חורור והמים שאין קבועין וכו' וטומטום ואנדרוגינוס לא במקדש ולא במדינה ר' ישמעאל אומר אין לך מום גדול מזה. היינו דכל הני מומין אינם מומין גמורים להכשירם לשחוט במדינה, אבל גם אינם תמימין לגמרי כדי לשוחטם על המזבה, ולכך בשניהם לא ישחטום וימתינו עד שיפול בהם מום אחר להתירם לשחוט במדינה. אבל קשה למה חזר התנא גם ברישא וגם בסיפא לומר לא במקדש ולא במדינה, וכפי שהקשו בגמ' כאן למעלה למה על המומין שכן נשחטין במדינה חזרו לומר ב' פעמים, ושם תירצו דמשום הני דיחידאה איצטריך לומר דגם לחכמים נשחטין, אבל כאן דליכא למימר הכי למה חזרו לומר כן ב' פעמים. ועיין בתארת ישראל דכבר הקשה כן וביאר דכדי שלא יהא צד לומר דאנדרוגינוס מדברי ר' ישמעאל הוא ושאין

ת"ק נחלק בה לומר דאין נשחט, לכך הספיק קודם דברי ר' ישמעאל שוב לומר לא במקדש ולא במדינה, ובכך נדע דלת"ק אין נשחטין, ורק לר' ישמעאל נשחטין במדינה. אבל באמת עדיין קשה, דא"כ למה אמרו כן ברישא, היה די לומר ברישא אבל חורור והמים שאין קבועין וכו', ולסיים בסיפא על אלו מומין אין נשחטין לא במקדש ולא במדינה, ובכך נדע דת"ק חולק גם באנדרוגינוס, וממילא עדיין קשה למה אמרו כן ב' פעמים, וצ"ע.

סג. בגמ' כאביי לא אמר חרוץ דומיא דשבור לא אמרינן כרבא נמי לא אמר דילמא היכא דלא מינכרא אבל היכא דמינכר מום רע קרינא ביה. היינו דהטעם אביי ורבא תירצו ב' תירוצים שונים למה לא תהא נקבות שלו מום אצלו וישחט במדינה, לאביי משום דבעינן חרוץ דומיא דשבור בעצם, וכאן איירי בבשר, ולרבא משום דאיכא לימוד דחרוץ אינו מום, א"כ לא היה צריך למימר דגרב דהוא כרחם

והיינו דחרוץ מיחרץ הוה מום, דכ"ש הוא דמאים, אלא ודאי חרוץ אינו מום, והטעם דרבא לא אמר כאביי אמרו בגמ' משום דחרוץ דומיא דשבור לא אמרינן, וממילא שפיר איכא חרוץ בבשר ולא רק בעצם כמו בשבור. וקשה למה באמת יאמר רבא דלא אמרינן, הרי הם כתובים בקרא ולמה לא נקישם זה לזה, וכפי שמקישין בכל התורה שני

כתובים הנכתבים יחד. ואולי יש לומר דסבר רבא דאין ראייה משבור, דגם בשבור לא בעינן בעצם דווקא לעיכובא, אלא דזהו המציאות שאין שבר שלא בעצם, דבשר אינו נשבר אלא נחתך, ומשום דלא שייך בו שבירה לכך ליכא בו מום דשבור, וממילא חרוץ דכן שייך בבשר כן יהא בו מום דחרוץ.